СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XL Ч. 230. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 3 жовтня 1932. VOL. XL. No. 230. Jersey City, N. J., Monday, October 3, 1932. THREE CENTS.

200,000 ЛЮДЕЙ ВИТАЮТЬ РУЗВЕЛТА В ШИКАҐО

ШИКАҐО. — Ґовернор Рузвелт підбив місто Шикаґо, коли воно влаштувало йому таку величаву демонстрацію, якої тут не памятають. Кажуть, що витали його яких 200,000 видців.

Це була найбільша демонстрація з усіх, які уряджено Рузвелтови по ріжних містах підчас його виборчої кампанії.

Зараз по приїзді до Шикаґа запросив Рузвелт журналістів на обід, а вечером влаштовано в його честь величавий бенкет. У своїй промові, яку тут виголосив до 8,000 слухачів у „Іґлс Клоб", підніс він заслуги Ла Фолетів з Висконзин у пропаґованю лібералізму в Америці.

КУЛИДЖ ГОВОРИТИМЕ ЗА ГУВЕРА.

ВАШИНҐТОН. — Бувший президент Кулидж говоритиме дня 11 жовтня в Медисон Сквер Ґарден у Ню Йорку в справі поновного вибору Гувера президентом.

ЗАБУДЬМО ЗА „ЗАБУТУ ЛЮДИНУ", КАЖЕ СМИТ.

НЮ ЙОРК. — Бувший ґовернор Ал Смит виступив з першою редакційною статею як редактор журналу „Ди Ню Автлук". У тій статі радить він перестати вже торочити теревені про „забуту людину". Каже також перестати говорити про клясові ріжниці.

Смит каже далі, що нема другого краю в світі, який давав би людині більше поля для ініціятиви і кращу нагоду розвивати свої сили, ніж Америка. А клясові ріжниці не відграють тут великої ваги. І тому, твердить Смит, Америка є таким невідповідним полем для комуністичної, фашистівської чи юнкерської пропаґанди.

Оті всі замітки є звернені в першу чергу проти ґовернора Рузвелта, демократичного кандидата на президента, бо це він так часто говорить про „забуту людину". Смит не назвав імени Рузвелта, але кождий пізнає, що це відноситься до нього.

Критикуючи Рузвелта, Смит рівночасно заповідає, що демократи побідять при виборах.

КОРАБЕЛЬНА КАТАСТРОФА ПЕРЕД СУДОМ.

НЮ ЙОРК. — Ґренд джюрі обжалувало Александра Форсайта, співвласника корабля „Обзервейшен", на якім недавно тому пук котел, наслідком чого корабель розбився і згинули 72 людей. Дохоедження виказали, що котел знаходився у лихім стані, що інспекційні власти не перевели як слід інспекції, та що наслідком того занедбання наступила катастрофа. Стверджено далі, що власник корабля не подбав за асекурацію занятих у нього робітників, до чого був зобовязаний законами й умовою з робітниками.

КАЖЕ, ЩО РУЗВЕЛТ ПОСТУПАЄ ХИТРО Й ПІДСТУПНО.

СЕЙНТ ЛУІС. — Секретар Милс критикував на републиканських зборах виборчу тактику Рузвелта. Він казав, що Рузвелт, критикуючи Гувера, послугується „хитрістю і підступом".

Це відноситься особливо до того, як Рузвелт представляє відношення Гувера до фармерів. З того представлення виходилоб, що Гувер навіть не розуміє, що це значить мати заморґеджовану фарму. Та це, казав Милс, Гувер добре розумів, коли ще був малою дитиною, бо саме він виріс на такій заморґеджованій фармі.

ПЕРЕСИДІВ 56 ЛІТ У ТЮРМІ.

БРІДЖВОТЕР (Месечусетс). — Помер найстарший вязень Злучених Держав. Є ним Джесі Гардінґ Помрой, літ 70, котрий пересидів у вязниці 56 літ, з того 40 літ у самітній келії.

Засудили його за вбивство в 1876 році, коли йому було 14 літ. Нічого не помогли докази, що він є анормальною людиною. Засудили його на смерть, а потім змінили засуд у дорозі ласки на досмертну вязничну кару.

Помрой був душевно хорою людиною. Будучи малим хлопцем, був несміливим і уникав товариства своїх ровесників. Завжди мав очі спущені вниз. Але багато читав книжок про ріжних авантурників, а найбільше одушевлявся ренеґатом Саймоном Ґірті.

Коли мав літ 13, ходили по цілій околиці поголоски, що хтось нападає на малих дітей і знущається над ними, ранить їх ножиком і голками, привязує їх до телеґрафічних стовпів, плотів та побиває їх.

Потім стверджено, що це Помрой доконує тих злочинів. Відвезено його до поправного дому і там держано рік. По його повороті хтось убив дві малі дитини. Виявилося, що вбивником був Помрой. Тоді його засудили.

В тюрмі жив Помрой самітним життям. Навчився сам без посторонньої помочі альґебри, ґеометрії, латини, греки і еврейської мови. Просив уласкавлення, але 22 ґовернори відмовили його проханню. Для вязнів був він „дідусем", що подавав до вязничої ґазети поезії й ріжні фільософічні роздумування.

НЕЗАВИДНА ДОЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ВЧИТЕЛЬСТВА.

На українське вчительство йде велика нагінка на терені волинської Кураторії. Майже всі вчительські сили з Галичини звільнені на основі §. 69. учительської праґматики, а є випадки, що звільнили й таких, які мали вже 9 літ сталої служби (Радовичівна). Всім виставили декрети звільнення, на яких ствердили „ненаганне" поведення — але звільнили. Знов на терені львівської Кураторії звільняють етапами по кількоро що року зпоміж тих, які мають по 2 або 3 роки тимчасової служби — а сталих, зовсім здорових (як напр. Пупко з Турчанщини), кличуть перед лікарські комісії, щоби їх потім переносити на емеритуру. Тому щоби начі вчительські кандидати у цьому році добилися посади — нема мови. Зокрема наші абсольвентки приватних семинарій „Рідної Школи" цілими роками не можуть добитися посади, хочби в найдальшій закутині Польщі.

РАДЯНСЬКІЙ МОЛОДІ НЕ ХОЧЕТЬСЯ ЖИТИ.

Серед радянської молоді щораз частіше трапляються випадки самогубств. Майже в кожному випадку причиною самогубства є лихі життеві умовини та нестерпна атмосфера донощицтва. З ініціятиви вдови по Леніні, Крупської, покликано до життя окрему комісію, яка займеться дослідом причин цеї манії самовбивств серед радянської молоді.

НАРАДА УКРАЇНСЬКИХ ПАРЛЯМЕНТАРИСТІВ У РУМУНІЇ.

В Букарешті відбулося спільне засідання всіх українських парляментаристів, у якому взяли участь: сен. д-р В. Залозецький, сен. д-р Маєр-Михальський, посол Ілько Гаврилюк, пос. Ю. Сербинюк, пос. Григорій Андріящук і соц.-дем. пос. Юрій Янчик.

По рефераті посла Ю. Сербинюка постановлено одноголосно, що в справах національно-культурних, всі українські посли без ріжниці на партійну приналежність підуть разом. Дальше ухвалено виготовити меморіял у справі заведення української викладової мови й у справі українських читалень та передати їх дотичним міністрам. Вкінці рішено відбувати сходини української парляментарної репрезентації що тижня в середу в палаті послів.

РОЗСТРІЛЯЛИ ДВОХ ШПИГУНІВ.

В Кремянці розстріляли на основі судового присуду двох людей, засуджених на смерть за шпигунство в користь чужої держави. Розправа тревала два дні при замкнених дверях. Телеґрафічна просьба оборонців до президента републики, щоби їх помилував, осталась без відповіди, тому присуд виконано.

ЗА БОЙКОТ МІСЬКИХ ТОРГОВИЦЬ.

У партійній домівці „Визволення" у Варшаві поліція перевела ревізію, шукаючи відозв головної партійної управи, що накликують селян до бойкоту міських торговиць у часі від 4. до 11. вересня ц. р. Акція політичної партії має на увазі господарські інтереси, а влада добачує в ній політичну тенденцію, спрямовану проти інших суспільних кляс.

АРЕШТУВАННЯ НА АКАДЕМІЧНІЙ КОЛЬОНІЇ.

Зі Станиславова повідомляють, що політична поліція на приказ слідчого виділу арештувала 12 академіків серед академічної кольонії в Рафайлові. Їх під сильною ескортою відставили до Станиславова та замкнули у вязниці. Подробиці держать у тайні.

СМІЛИВА ВТЕЧА З РАДЯНЩИНИ.

До польської граничної сторожі коло Коренівщини, пов. Несвіж, наблизився верхом радянський старшина і просив, щоб перетяли кільчасті дроти, бо він хоче переїхати на польський бік. Коли польська сторожа не хотіла цього зробити, старшина відступив конем на кількадесять кроків назад і повним ґальопом рушив напеоред. Піред перешкодою, височкою 1.80 м., спняв коня і скочив. Одначе дротяний пліт був зависокий, кінь зачепив задними ногами за дроти і впав, але на польський бік. Скінчилося на тім, що кінь покалічив собі трохи ноги, а старшина легко потовкся. Задержаний польською сторожею, заявив, що має важні документи, які віддасть тільки в руки польського старшини, і тому його відвели до станиці. Тимчасом по большевицькому боці надїхав самохід з погонею, одначе було вже запізно. На околичне населення ця втеча зробила велике враження, хоч люди привикли до того. Недавно приїхав з Мінська до Столпців якийсь чоловік, сховавшись у воду на тендері при машині.

ВТОПИЛАСЯ В БОЧЦІ З ВОДОЮ.

24-літня дочка веґревільського фармера, Петра Кузіва, влізла в бочку з водою і втопилася. Вона хворіла на нервовий розстрій від довшого часу й віддавна носилася з наміром поповнити самогубство.

СМЕРТЬ ВІД ГРОМУ.

Велика туча з громами перейшла в ночі з 23 на 24 серпня над селом Фраґою, пов. Рогатин. Блискавиці і громи не вгавали майже цілу ніч. Коло першої години в ночі вдарив грім у хату господаря Петра Мацієвича і запалив її. Тоді Мацієвич взяв лямпу і вийшов до сіней. Та коли отворив двері, другий грім убив його. Люди кинулися його ратувати, закопали в землю, робили штучне віддихання, та нічого не помогло. Привезли лікаря д-ра Тимкова зі Стрілиск, який тільки ствердив смерть. Так згоріло і ціле господарство і сам господар, дуже свідомий, поважний і меткий 32-літній селянин.

ГОЛОД НА ЗАКАРПАТТІ.

Війти громад повіту Тачевэ на Закарпатті зажадали від чеського уряду негайної харчевої допомоги, бо громадам грозить голод. Якщо допомога не прийде, війти заявляють, що не беруть відповідальности за дальші події.

У НАПАДІ ЕПІЛЕПСІЇ ВБИВ ХЛОПЦЯ.

В Етлінґен у Чехословаччині трапився небуденний випадок: якийсь епілептик побив у атаці цеї страшної недуги десятьлітнього хлопчину так сильно, що хлопчина по кількох годинах умер.

ВЕЛИКІ МАНЕВРИ У ФРАНЦІЇ.

У Франції розпочалися великі летунські маневри, яких ще не було після світової війни. Беруть у них участь не тільки літаки, але й бальони, протилетунська атрилерія, технічні відділи і т. п. Маневри відбуваються в Льотаринґії та мають скінчитися нічною атакою 400 літаків на твердині Верден і Мец. Влада подбала вже про забезпечення цивільного населення. Атаку на Верден попередить воздушна атака на електрівню в Мецу.

СІЛЬ ПОДОРОЖІЛА ВДВОЄ.

Таку вістку подають із Варшави, де тільки й думають над способами нагнати нові гроші до державного скарбу. Досі за 50 кґ. промислової соли платили 2 зол., тепер ціна піднесена на 3.75 зол. Таксамо сіль для худоби в грудках підскочила в ціні з 2 зол. на 2.75 зол.

ПРИМХИ ПРИРОДИ.

Природа має всякі примхи. Так напр. в саді Василя Лиховича в Сваляві (Закарпатська Україна) зацвила на днях молода яблуня, посаджена щойно в осени минулого року. Яблуня обсипана ясно-рожевим цвіттям, а коли видержить погода, можна сподіватися, що господар збере з неї ще цього року яблука.

АЗІЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У МОСКВІ.

Президія центрального екзекутивного комітету СРСР затвердила проєкт декрету про заложення азійського університету в Москві. Університет буде мати відділи: японський, китайський, монґольський, індійський, кореанський, перський та афґанський.

КРІВАВА БІЙКА В КОСТЕЛІ.

Польська преса повідомляє, що в литовському селі Любава, 2 км. від польської границі, прийшло до крівавої бійки між Литовцями і Поляками. В місцевому костелі мало відбутися польське богослуження, одначе тому спротивилися Литовці. В костелі прийшло до бійки, в якій трох Поляків убито і кількадесятьох ранено. Одну Польку, що співала на хорі, скинули надолину комітьголовою і вона згинула на місці. Бійка перенеслася на цвинтар, де також Литовці побили Поляків. На основі твердження польської преси Поляки творять 45 проц. любавського населення.

РОДИННА ТРАГЕДІЯ.

До одного ресторану коло костела Єлисавети у Львові прийшов молодий мужчина і, випивши склянку пива, зажив отрую, від якої упав на місці трупом. Показалося, що самогубством скінчив Юрій Ґроблевський, абсольвент хемічного виділу львівської політехніки й бувший службовець ходорівської цукроварні, тепер без посади. Перед кількома роками він оженився з почтовою урядничкою, яку опісля перенесли зі Львова до Перегінська. Тут вона залюбилася в іншому мужчині і повідомила про це свого чоловіка, що жив по кавалерськи дальше у Львові. Недавно дістав від неї лист, в якому заявила рішучо, що більше до нього не належить. Це й було остаточною причиною, що Ґроблевський, безробітний, рішився згинути.

АМЕРИКА ПІДТРИМУЄ СВІЙ ПЛЯН ПРО ОБЕЗЗБРОЄННЯ

БУДЕ ДАЛІ ДОМАГАТИСЯ ЗМЕНШЕННЯ ВСІХ АРМІЙ НА ОДНУ ТРЕТИНУ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія).—Американський представник на міжнародній конференції по обмеженню зброєння, Г. Р. Вилсон, поставив домагання, щоб конференція приняла за основу своєї дальшої праці проєкт обмеження зброєння, який свого часу оголосив президент Злучених Держав, Гувер. В тому проєкті виставлено домагання, щоб усі держави зменшили свої збройні сили на одну третину проти того, що вони тепер мають, а крім того поставлено ще інші домагання, щодо характеру зброї, правил ведення війни й т. д.

Вилсон домагається, щоб передтим, заки конференція перейде до обговорення конкретного пляну зменшення воєнних сил у кождій державі, вона в першу чергу обговорила принципи, які поклав в основу свого проєкту президент Гувер. Проти цього заявляється Франція, бо її представники вважають, що такі принципові дебати є найбільше небезпечними в теперішній стадії робіт конференції. Підчас цих дебат прийде неминучо до питання рівноправности Німеччини в зброєню з іншими державами, чого тепер домагається Німеччина.

Німецький міністер справ закордонних, Нойрат, уже вернувся до Женеви з Берліна, але заявив, що Німеччина не возьме участи в конференції так довго, як довго справа її рівноправности в зброєнню з іншими державами не буде вирішена позитивно. Назагал мало хто сподівається значного успіху конференції, а особливо, коли прийде відразу до принципових дебат над справою обеззброєння.

ФРАНЦУСЬКІ ПАХОЛКИ ЗБРОЯТЬСЯ.

ПАРИЖ (Франція). — З опублікованих дат видно, що за перші сім місяців біжучого року продаж зброї Францією для інших держав значно збільшилась. Особливо замітне збільшення купівлі зброї у Франції Румунією та Польщею, а потім Юґославією.

Ці держави купують у Франції зброю ріжних родів, починаючи від дрібної ручної й кінчаючи тенками та важкими гарматами.

ПАПА РИМСЬКИЙ НАКАЗУЄ ПОВИНУВАТИСЯ ЗАКОНАМ МЕКСИКА.

ВАТИКАН (Папська Столиця). — Папа римський видав енцикліку, в якій рішучо критикує переслідування урядом католицької церкви в Мексику, але разом з тим наказує католикам повинуватися законам своєї країни. Переслідування церкви в Мексику папа прирівнює до переслідування релігії в Росії.

ПАНУВАННЯ ЦЕРКВИ В ЕСПАНІЇ БУДЕ ЗНИЩЕНЕ.

МАДРИД (Еспанія). — Президент републики, Азана, заявив, що політичне панування церкви в Еспанії буде остаточне знищене. Уряд заборонить церкві виховувати молодь та навчати її по школах релігії. Виховання молоді в Еспанії буде далі переводитися на засадах модерного виховання, а не того, що там кілька століть практикувала католицька церква.

Президент передбачає в недалекому часі нову европейську війну, а тому говорить, що Еспанія повинна мати свою армію сильною, щоб оборонити свій невтралітет у часі війни. Крім того сильна армія забезпечить републиканському урядови можність переводити внутрішні реформи без перешкод із зовні.

ЗЕМЛЕТРУС ЗНИЩИВ ДЕВЯТЬДЕСЯТЬ СІЛ.

САЛЬОНІКИ (Греція). — Протягом останньої доби вересня на Халкідському півострові було ще одинацять потрясень землі. Девятьдесять сіл у районі землетрусу майже знищені. Місцями в землі потворилися великі розколини. Думають, що півостров стане тепер островом, бо вже між ним та материком утворилася широка щілина, яка заповнюється водою. В такий спосіб повстали майже всі острови на Еґейському морю.

Населення жие в страху й боїться вертатись до своїх хат, які якось ще уціліли від землетрусу. В Сальоніках звільнено від людей ратуш та інші великі будинки, бо бояться, що їх землетрус знищить. Англійські воєнні кораблі, що по наказу свого уряду прийшли пособляти потерпівшому від землетрусу населенню, збомбардували з гармат село Ієрисос, щоб знищити ті доми, які готові були кождої хвилини завалитися внаслідок ушкодження від землетрусу.

Грецький уряд з трудом орґанізує допомогу населенню, бо сам знаходиться у важких фінансових клопотах. Серед жертв землетрусу почалися пошести та голод.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ХРАМАЮТЬ, І ТО НА ОБИДВІ НОГИ

Здавалось би, що такий тяжкий час, який доводиться переживати українському робітникови в Америці під сьогоднішню хвилю, є хіба найбільше підходячий для баламучення робітників большевицькою пропаґандою. Бо важке безробіття може легко пхнути доведеного до одчаю робітника й у ряди комуністів. Тому саме тепер повинні би большевики розвивати якнайбільшу діяльність, зростати і мати якнайбільше число прихильників.

Та на ділі справа мається навпаки, коли ходить про силу і зріст большевиків, що підшиваються під українську назву. Їх орґан, „Українські Щоденні Вісти", пише в числі з 25 вересня виразно, що з ними зле. І зле з їх Сурою (себто з Союзом Українських Робітничих Орґанізацій) і з їх орґаном. Пишуть, що в їхнім орґанізаційнім життю кволість, брак активности. Большевицькі відділи по місцях не вивязуються зі свого завдання, ослабли, і не розбивають українських народніх орґанізацій, які в московських ступайків називаються „фашиствськими". На большевицькі збіговища вже люди теж не приходять, бо стало їм нудно слухати теревенів большевицьких балакунів. І большевицька преса теж падає. І це їх найбільше болить. Тому виставили тепер чергове **боєве завдання.** Отим боєвим завданням українського робітника вважають большевики ратування „Українських Щоденних Вістей", які переживають страшну фінансову крізу та падають. Ствердивши те все, признаються большевики до того, що „храмають" та що зле з ними, але потішаються ще тим, що ще їх хтось виратує.

Поза тим усім самі вони стверджують, що обєктивні умовини для їх зросту тепер дуже сприятливі. Тільки біда в тім, що, не вважаючи на ті умовини, вони таки котяться вниз.

Отся публична сповідь большевиків є найкращим доказом того, що зближається вже кінець московському червоному блахманови. Вже нашому робітництву вривається терпець. Вже не так легко московським наймитам влізти в народні установи, вдиратися на народні віча, чи на які збори, і там каламутити воду. Вже не вдається їм так легко видурювати робітничі гроші на видавання ґазети, яка гірш найбільшого ворога плюгавить усю нашу визвольну боротьбу та довгі роки веде постійний наступ на наші народні установи.

Треба ще тільки трохи більшої послідовности в постійнім відокремленню нашого життя від московських наймитів, то й слід по них загине.

о. д-р В. Клодницький.

ПОЛІТИКА Й ТАКТИКА РАДЯНЩИНИ

Большевики Радянщини мають нелихих політиків, котрі холодно прямують до зреалізування своїх плянів, і то так спритно, що противники не хочуть добачувати того, що політика Радянщини послідовна й прямолінійна.

Про большевицьку політику говориться, що вона шукає якихсь нових шляхів, що вона робить експерименти, що вона часто зміняє свою програму і т. п.

Одначе хто теоретично знає ідеольоґію Карла Маркса й Леніна, то той погодиться з нами, як ми підчеркнемо, що большевицькі політики наче талмудисти держаться основних принципів — їх проводять у життя дуже жорстоко й не відходять від своїх засад. Не місце тут докладно згадувати всі засади комунізму, одначе треба підкреслити вкоротці головні кличі його, а саме: війна капіталізмови й світова революція, знищення культурних цінностей (як свобода одиниці — приватне право, релігія й націоналістична традиція) та нарешті створення голодних резервових безробітних армій, які, доведені до розпуки, повинніб торощити все до тла, щоб на руїнах старого ладу утворити новий, комуністичний лад.

У своїй політиці большевики мають майстерну тактику, яка уводить в блуд противників і дає можність думати, що большевицька політика шукає якихсь нових шляхів, що вона робить експерименти та що вона зміняє свою програму й т. п.

Проаналізуймо тепер перший основний клич комунізму, себто: війна капіталізмови й світова революція, та поставмо питання: **„чи большевики готуються до війни та світової революції?** На перший погляд можна дати неґативну відповідь, бо, мовляв, большевики (совіти) прагнуть мира, підписують мирові договори (головно про неаґресію). Льва Троцького, який змагав до світової революції, прогнали з Радянщини й т. п. Дехто може додати, що большевики війни не хочуть і що вони дорогою еволюції переродяться на такий Радянський Союз, який зможе мирно жити з цілим капіталістичним світом, бо це підкреслював нераз сам Сталін.

На ділі справи маються інакше, бо Сталін з Троцьким поділилися лише працею й хоч вони один другого, про людське око, ніби ненавидять і взаїмно контрреволюціонерами себе називають, то Сталін готує війну й стоїть на чолі радянського Союза, а Троцький готовить світову революцію й стоїть на чолі тих авангардистів, які по всіх усюдах її підготовляють.

Сталін індустріялізує радянський Союз скорим темпом, щоб на випадок війни жити своєю —самовистарчальністю. Большевицька політична література, преса й радіо витворюють воєнну психозу — воєнний настрій у населення, голосячи: 1) Великі держави Европи є звязані між собою умовою, на основі якої стараються розбити радянський Союз і зробити з нього кілька капіталістичних держав; 2) Капіталісти цілого світа готуються до хрестоносного походу проти большевизму; 3) Румунія „покликала" короля, щоби той був начальним вождом у війні з радянським Союзом; 4) Японія змагає до загарбання Сибіру і т. д. Автор цієї статті мав недавно можність на протязі кількох тижнів слухати по кілька годин денно радія з Москви або Києва, де заєдно говорилось: „Готовся, пролетаріяте, до війни, вчись воєнного ремесла, будуй червоні літаки, бо війна за плечима!! Готуйся, пролетаріяте, бо на французькій землі готовляться проти тебе 1,250,000 білоґвардійців царських; бережись, бо в Німеччині 500,000 білоґвардійців ждуть на поворот до Росії і т.д.

Цього роду кличі витворили психозу війни й нині радянський Союз проводить пятилітку, удержує армію, готову кожної хвилі до бою (560,000 мужа), вишколює робітників, урядовців і дітей шкільного віку у військовому ремеслі, орґанізує ліґу комсомольців (від 16 до 23 року), яка числить 5,000,000 членів, котрі в першу чергу мають мілітарний вишкіл, та вкінці орґанізує комуністичну ліґу жінок в роді Червоного Хреста, котра нині числить вже коло 2,000,000 душ. Сталін на саму авіяцію (літаки) рік-річно видає майже 75,000,000 долярів і він вірить, що на випадок війни його сили будуть числити в людях около 25,000,000, які будуть під проводом 2,000,000 лідерів — себто 100% комуністів, котрі пирийшли вже неодну чистку.

Лев Троцький тепер сидить біля Царгороду, на острівци Прінкіпо, й звідтіля робить підготовку світової революції.

У радянському Союзі сьогодня про свободу одиниці (про індивідуальну свободу) годі говорити. Там уже запанував терор одної упревілійованої — „аристократичної" кляси — себто комуністів. Радянський Союз не признає ані приватної власности, ані релігійної свободи, ані національної окремішности.

У радянському Союзі складові републики нині вже перемінилися в адміністраційні території, якими управляє російський центр зі Сталіном на чолі.

Як сказано вище, большевики майстерно пускають „трики", щоб закрити прямування до війни й світової революції. Раз кричать про вигнання Троцького, другий раз трублять, що їм не стає збіжа й купують пшеницю в Канаді, за короткий час роблять „домпінг" і продають збіже і мясо. Найновішою „качкою" є справа голоду і недобори харчеві.

У радянськім Союзі „марево голоду" є штучне, бо державний апарат морить такі околиці, які хоче приборкувати, щоб вони позбувалися буржуазних — національних пересудів.

Большевики вичищують українські землі зі всяких резервових — збіжевих засобів, щоб на випадок повстання чи війни територія була без запасів, бо порожна територія є злим тереном для війни. Запілля большевицької армії забезпечене, бо там є склади й харчів і матеріялів до війни.

Зі стратеґічного боку беручи, большевики можуть мати на випадок війни боєву лінію або над Чорним морем, або на Далекому Сході.

На всякий випадок Україна в будучій війні буде тереном війни і ми, як нація, будемо мати змогу запрягти свої сили до збудування своєї держави. Хоч наша теза про війну не цвітиста, то ми мусимо памятати, що свободу окуплюється залізом, кровю і лише власними зусиллями.

БОРОТЬБА З ЦАРАТОМ.

Боївки при праці. — Напад на поїзд.

В польських змаганнях за волю не малу ролю відіграла польська соціялістична партія. Рядом зухвалих нападів на царських посіпак зуміла піддержати духа підупавших та зневірених у свої сили Поляків.

Найбільш активним роком її діяльности був 1906 р. Цілий край під царським кнутом перемінивсь у велике поле боротьби. З усіх закутин приходили вістки про замахи, напади на поліцію, експропріяції і т. п. Гине при тому багато царських посіпак і польських боєвиків, але польські боївки добувають гроші, потрібні на боротьбу. І хоч влада піниться, що не може зловити злочинців, хоч видає нові драконські закони та арештує нераз цілі дільниці міста — то всеж таки акція не устає. Навпаки — зростає.

Якось так трапилося, що під кінець серпня бракувало польським боївкам грошей на ведення дальшої боротьби.

— Гроші! Треба грошей! — кричав на засіданню Центрального Комітету голова.

Звернулися до Боєвого Виділу, щоби цей видістав навіть зпід землі якунебудь суму. Боєвий Виділ був безрадний. Але один з членів доніс, що за два дні, 28. липня, прибуде до Варшави почтовий поїзд, що везтиме чверть міліона рублів. Треба подивляти вмілість, з якою переведено цей напад.

Виконанням цього нападу зайнявся Мірецький, що мав псевдонім „Броніслав". Зібрав він три добірні боєві пятки.

Один з боївкарів виїхав 27. липня до Александрова, звідки вернувся цим почтовим поїздом, що на нього мали виконати напад. Їхав він другою клясою в самітньому переділі. На десятій верстві перед Варшавою перервав гамульці та задержав поїзд. Тут ждали вже боївкарі Мірецького. Іграшкою було для них задержати льокомотиву та відчіпити почтовий віз. Машиніста примушено, щоби віддалився з почтовим возом від решти поїзду. З льокомотивою поїхали 10 боївкарів. Коли знайшлися дещо дальше, задержали поїзд і зачали „виладування". Урядник, що їхав з грішми, віддав гроші без найменшого опору. Бомби, що їх забрав зі собою Мірецький, щоби їх кинути під поїзд на випадок, колиб урядники противилися, — були зовсім безужиточні.

Виладували 200,000 рублів без краплинки крови.

Гроші ті вжила партія на дальші виступи.

Діялося це чверть сотки літ тому.

А тепер згадують про це як про геройтсво, а учасників нападу вписують зовсім слушно в почет героїв...

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Комітет помочі для міста Залізці, повіт Зборів. — Ню Йорк, Н. Й. — Не знаємо, що це за школа. Збірки проголошуємо тільки на школи Рідної Школи, себто такі, які є в українськім заряді, де вчать українські вчителі. Коли Ваша школа є під доглядом Рідної Школи, тоді проголосимо надіслану відозву. Повідомітьнас про те.

ПОДЯКИ.

Складаю сердечну подяку головному урядови У. Н. С. за уділення мені запомоги з фонду запомогового в сумі $50. Також складаю сердечну подяку урядникам Бр. св. Петра і Павла, від. 338 У. Н. С., котрі відчували мою недолю і помагали мені, як могли. Най жиє наш любий У. Н. Союз!

Анна Звірик.

Я, нижче підписаний, член від. 155 У. Н. Союза, складаю сердечну подяку головному урядови за уділення мені запомоги в сумі $50, котрі стали мені великою помічю в моїй слабости.

Василь Яричевський,
Перт Амбой, Н. Дж.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ШТУЧНИЙ МУЖ.

(Народня казка).

(5)

— Не взяла його, бо він не з дерева і не співає штучно. Не приняла, бо птах правдивий і живий.

Поставив клітку коло Стефана і сам ляг у траву. Так лежали аж до вечера. Пташина в клітці між ними до вечера співала. Вона співала, вони оба думали, яким би то способом дібратися до тої панни, котрій подобалося тільки те, що штучне.

— Вона хіба хоче, щоби її жених і муж був штучний, якого треба би накручувати, — сказав Стефан і підвівся, бо вже прийшла пора худобу зганяти з пасовиска.

На замку ставало щораз скучніше. Вуйко не молоднів. Навпаки, він старівся і ставав щораз дурніший. Замковий капелян не міг дати собі ради, шукаючи в ріжних святих письмах відповіди на своє питання про яблоко і сливку.

Панна чогось то зробилася неспокійна. Управою маєтку вона не журилася, бо на те була служба. І тим не журилася, що часи неспокійні, що треба би замок ліпше обезпечити мурами, зброєю і людьми. Про все те замкова панна й не думала. Що інше непокоїло її. Її непокоїли вісти про якогось дуже гарного пастуха, котрий божевільно полюбив її, замкову панну. Вона чула, що він в її честь складає пісні. Вона чула деякі з тих пісень, бо в замку співала їх челядь. Панна страшно розсердилася.

— Як він, якийсь пастух, посмів любити шляхоцьку панню замку?! — питала, плачучи з пересердя.

Вона сама не знала, що то не злість тисне слези з її очей. Ще не знала, що й на неї прийшов час: що їй вже треба любити когось і треба, щоби хтось її полюбив. То не її лють плакала, а її серце.

Одної днини Кагукала покликав до себе бурґраф, себто отаман замку, і спитав:

— Чи ти боїшся небіщиків, що повмирали тому пару сот років?

— Та чого? Я таких не боюся, що нині вмерли, не то таких, що вже давно розсипалися в порох, з якого повстали. Хіба ви не знаєте, що я раньше був грабарем і що моя хата була при цвинтарі зараз коло трупарні?

— Знаю, — відповів бурґраф.—Саме тому я покликав тебе. Часи грізні і я мушу відновити замок. Мури мушу сильно підкріпити саме в тім місци, де є каплиця. Мулярі не схочуть робити, як зпід каплиці не забереться небіщиків. Треба буде розібрати мур, за яким під каплицею є гроби перших панів сего замку, найдавніших предків нашої панни Гальшки. Їх кости треба би вибрати і переховати в якім іншім місци. Як новий мур буде готовий, то ті кости можна буде перенести назад під каплицю... Зробиш се?

— Вперед мушу подивитися, як там є, під тою каплицею, бо не знаю, яка буде робота і чи я здужаю ту роботу зробити сам один.

— Підеш зараз на обзорини?

— Та хіба зараз. Чим скорше огляну, тим скорше буду знати, чи зроблю і як зроблю.

— На обзорини підемо оба. Щоби зійти до льохів, нам буде потрібний залізний дручок. Він лежить ось там за скринею. Возьми! В льохах буде потрібна ліхтарня. Ліхтарню я возьму... Хто нас так побачить, то погадає, що ми йдемо викопувати скарби. Отже ти возьми залізо під опанчу, я возьму під полу ліхтарню.

Кагукало взяв залізну, гостро закінчену штабу, бурґраф ліхтарню і оба пішли до каплиці. В каплици бурґраф замкнув за собою двері на ключ, підійшов до престола, відкинув розстелений на земли килим і показуючи на середущу камяну плиту, сказав:

— Отсю плиту підваж і вийми! Кагукало вийняв плиту і відклав на бік. Спустили на мотузку ліхтарню і аж на дні побачили пару останніх ступнів сходів. Доміркувалися, що вхід до крипти троха більший, ніж відвалений ними камінь, і що сходи зачинаються по тім боці отвору. Кагукало відоймив ще одну плиту і ще одну. Справді попав на сходи. Оба зійшли вниз. Хоч світло ліхтарні не було слабе, вони стояли добру хвилю, заки їх очи привикли до пітьми і вони годні були окинути оком цілу крипту. Гадали, що там будуть стояти за покотом, у великім порядку, домовина за домовиною. Здивувалися, коли не побачили одної накритої домовини. Які не лежали порозбивані і порозкидані, то бодай мали відірване і на бік відложене віко. Лиш в деяких були кости. Кости з порожних і порозбиваних домовин лежали порозкидані.

— Отже то правда, що старі люди розказують, — промовив бурґраф. — Розказують, що сюди нераз закрадалися злодії, шукаючи скарбів. Не знайшовши скарбів, мстилися на небіщиках. Не могли інакше, то бодай розкидали їх кости.

Бурґраф пішов до льоху з Кагукалом тільки тому, бо й він дурився надією, що там ще може буде, як не якийсь великий скарб, то бодай яка мала дорогоцінність; скажім, в якій домовині буде дорогий перстень, або намисто, або золоті ґудзи. Він потерпав, щоби пастух, знайшовши се, не взяв собі. Побачивши тепер такий нелад, полишений злодіями, бурґраф доміркувався, що кромі костей і сміття, злодії хіба не лишили нічого більше. Він тепер вже не боявся лишити Кагукала самого тут, бо знав, що нічого ціннішого не знайде.

— Отже розглянься тут і прийди до мене сказати, скільки тут міхів костей буде і чи ти їх відси винесеш. Ходи за мною. Замкнеш назад каплицю, щоби сюди не вліз хто, і назад вернешся до льоху.

Кагукало взяв з собою залізну штабу. Нею став обстукувати стіни. В одним місци стукіт був глухіший. Він став стіні призиратися і побачив, що тут замурований, неначе вихід з льоху, або вхід до дальшого льоху. Виважив зі стіни один камінь і показалося, що там далі справді друга крипта. В другій крипті були тільки дві домовини. Обі стояли побіч себе. Одна була звичайної величини, як на дорослого чоловіка, друга була грубо обемиста. Коли поклав руку на ту меньшу, вона розсипалася. Така вже була стара. Показався людський кістяк. Кагукало друлив другу домовину, і друга розлетілася. Та костей не було видко. Лежало щось, гейби чоловік. Пастух поклав на се руку, а то залізо! Залізний живіт, залізні руки, залізні ноги, залізна голова!

Кагукало нераз чув, як оповідали про вояків, закованих у залізо, щоби їх не бралася шабля. Чув, що їх звали лицарями в панцирях. Та він все гадав, що як ріжні інші дива, так і залізнії одяги вояків бували тільки в казках. Він не думав, що справді був час, коли люди, ідучи на війну, надівали на себе залізні сорочки, залізні кафтани, залізні штани, залізні шапки, залізні рукавиці і залізом закривали лице. Тепер на власні очи бачив, що така чудасія справді була колись. Він вгадав, що тут поховали котрогось з найдавніших панів сего замку. Поховали його так, як він вернувся з воєнного походу; або може як він на війні погиб, як його привезли з боєвища. Кагукало став думати:

— Сказати бурґрафови про мою знахідку, чи мовчати? Як змовчати, то що з сим залізом зробити? Тепер той панцир вже нікому не потрібний. Хіба би продав ковалеви на цвяхи і на підкови?...

Кагукало рішився покищо про панцир сказати лише Качорови і з ним порадитися, що з тою знахідкою зробити. Знайшов ще одну крипту з поломаними домовинами і з порозкиданими кістьми. Обчислив, що як будуть робити два робітники, то на перенесення тих костей до іншого льоху в замку, вистане одна ніч. Як би переносив до гробниці на цвинтари коло замку, то робота забере дві ночи.

Оглянувши докладно цілу гробницю, Кагукало виліз, плити позакладав назад, накрив їх килимом і пішов до бурґрафа. Розказав йому про другу і трету гробницю і додав:

— Як возьму до помочі громадського пастуха, то за дві ночі гробниці будуть вичищені. Гадаю, що найліпше буде всі кости поховати в новій гробници на цвинтари за замком.

— Очевидно, що за замком, — сказав бурґраф, — бо всі замкові льохи потрібні на що інше.

— Чи нічна варта при брамі замку не доміркується, що таке ми несемо, як будемо кости з замку виносити міхами на цвинтар? Також готові вгадати, якби ми вивозили возом.

— Я на те маю спосіб. Брамою не будете виносити ні вивозити. Одна стіна гробниці є частиною замкового муру. Саме сей мур треба розібрати і заступити його грубшим, сильнішим. Тепер він дуже тонкий. Як вже всі кости визбираєте і повкидаєте до міхів, то вибете, очевидно в ночи, діру в мурі. Під муром буде стояти фіра. Дірою в мурі повитягаєте міхи, покидаєте на фіру і повезете на цвинтар. Цілу сю роботу можна би й в білу днину зробити на очах всіх людей, бо то не гріх людські кости переносити з одної гробниці до другої, таксамо посвяченої... Та ти знаєш нашу панну... Ніколи не можна знати, що вона на се, або на те скаже. Як би побачила, що ми рухаємо кости її предків, то хто зна, якої біди наробила би нам. Найгірше було би те, що вже не дала би підкріпити замкових мурів. Колиж забере шся до роботи?

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПЯТЬДЕСЯТЬЛІТНЯ РІЧНИЦЯ ПРОФ. БІРЖИШКИ.

Знаю, що проф. Михаймо Біржишка, президент Литовсько-Українського Товарариства в Ковні, тішиться симпатією серед Українців в Америці. І тому саме хочу згадати, що дня 24 серпня 1932 р. відсвятковано 50-літню річницю уродин проф. Біржишки, та подати дещо з його життя.

Проф. Біржишка уродився на Жмуді, в місточку Векшні, де його батько був лікарем, а мати вчителькою. Походить він з дуже старинного литовського роду, з того самого, з якого походила жінка славного литовського короля, Витовта Великого.

Скінчивши гімназію, віддався проф. Біржишка студіям права в університеті в Москві.

Скінчивши право, вернувся з Москви до Литви і замешкав у Вильні, до якого то міста він був дуже привязаний, що й не диво, бо Вильно це серце Литви.

Одружившися з панною Брониславою Шемите, вступив на службу до банку, а заразом віддався студіям литовської літератури, а далі публіцистики, педагогіки й суспільній праці. На тих усіх полях виказав він таку широку діяльність, що його вважають тепер у Литві за найенерґічнішого суспільного діяча.

Його заходам треба завдячувати те, що підчас світової війни вдалося наклонити Німців, щоби дозволили на відкриття литовської гімназії. Будучи її директором, віддав він їй усі свої сили, поки Вильна не заняли Поляки і не вигнали його з міста.

Коли хто хоче говорити про литовське державне відродження, то мусить ствердити, що всюди, де тільки важилася доля литовського народа, там не бракувало проф. Біржишки. Він був при проголошенню Литви незалежною державою, був міністром і займав ріжні інші уряди. Коли Вильно заняли большевики, а потім Поляки, проф Біржишка залишився у Вильні як представник Литви. В тім часі заложив він у Вильні „Тимчасовий Литовський Комітет" і стояв на його чолі, щоби в той спосіб маніфестувати литовське право до своеі столиці. Потім Польща вигнала його з Вильна разом з 32 іншими литовськими діячами.

Проф. Біржишка брав також участь у ріжних делеґаціях, між іншим був він членом делеґації, яка конферувала в Сувалках з Поляками. І був живим свідком того, як Поляки зломили умову і загарбали Вильно.

Тепер уважає себе проф. Біржишка вигнанцем, бо хоч жие на землі вільної Литви, але не в Вильні, природній і історичній столиці Литви, звідки його Польща вигнала.

Проф. Біржишка перебуває тепер у Ковні, тимчасовій столиці Литви, але вся його діяльність звернена є до цього, щоби визволити Виленську землю з рук польських окупантів. Позатим віддається далі літературній і публіцистичній праці.

Він теж заложив „Союз визволення Вильна", при помочі якого орґанізує в Европі й поза нею пропаґанду в справі висвітлення литовських претенсій до Вильна. Він теж заложив „Литовсько-Українське Товариство", щоби започаткувати відновлення історичного союза двох братніх народів: Українців і Литовців.

В журналі „Мусу Вілніус" описує тепер проф. Біржишка свої спомини з подорожі по Америці й там присвячує багато місця згадці про життя американських Українців, про українські установи та українських діячів. З радістю згадує за те, що в Америці як Литовці так і Українці зрозуміли вже вагу українсько-литовського зближення та потребу тісної кооперації в боротьбі проти одних і тих самих історичних ворогів.

Праця професора Біржишки принесла великі успіхи, бо дійсно доперва від часу його побуту затіснилися литовсько-українські відносини. Ми за те вдячні проф. Біржищці й бажаємо йому зприводу ювилею ще многих літ життя та дожити тої хвилі, щоби визволились загарбані Польщею українські й литовські землі, та щоби Вільна Україна зажила в щирій дружбі з Вільною Литвою.

Казис Відікавсказ,
Филаделфія, Па.

11-YEARS OLD PUPIL APPEALS TO CHILDREN TO LEARN THE TONGUE OF THE FATHERS.

Kensington, Conn.,
September 7, 1932.

Dear Editor:

I am a young Ukrainian who wrote in Ukrainian before in the "Svoboda" and promised to write some time again in American to those who can not read Ukrainian. This time I want to put a few words in the "Svoboda" about the schools.

Dear brothers and sisters, as we are going to an American school, we shouldn't forget about our dear Ukrainian tongue. We should ask our parents to teach us something about Ukraine. It would be very nice to hear from them about their home country and how they used to live in olden days. We would hear how hard some of our parents worked. I know this as my own mother and father told me how hard they used to work. When they were about six years old they had to get up at four o'clock in the morning to chase the cows into the pasture, and watch them till eight o'clock in the evening.

Some of our parents didn't get very good school education because they had to help their parents. So now I'm asking you, brothers and sisters, to learn hard so that you could get a better education than our fathers and forefathers did. I'm now in the seventh grade and eleven years old. But when I come home from school, I have to write and read in Ukrainian a little so that I won't forget anything. I have five brothers and sisters, and all of them have been taught to read and write in Ukrainian. My youngest brother is the only one who doesn't know how to read or write in Ukrainian but he is only two. When he grows older he shall learn how to read and write Ukrainian. My sister is six years old and knows how to read and write in Ukrainian. So I hope all you, Ukrainians, who don't know how to read and write in Ukrainian, ought to learn right now, before it's too late. We start school today and I'm going to learn hard so that when I grow older, I can have an easy living.

Yours truly,

Josephine Kapustynska.

IMPRESSION OF THE UKRAINIAN DAY IN PHILADELPHIA.

The sun shone brightly, the breeze blew cool and tingling; and all God's contryside awaited us and our Ukrainian Day.

People from all parts of the state came to see, to take part in a wondrous panorama so picturesque. For picturesque and colorful it most certainly was. Boys, girls, men and women in Ukrainian costumal array. The bright cheery colors lending a snap and a dash to the whole, as a spice to a cake.

With banners of blue and gold raised high, hearts uplifted to the blue, blue sky; the choirs sang their songs of praise. The dancers performed the quaintest of dances intertwining your heart with each step.

To one who understood, one picture forever is engraved on the heart. A picture that gripped the heart till it cried. The choirs softly chanting a prayer, to the Almighty God in His Heaven, the kneeling dancers with arms uplifted, beseeching Him, "Oh God, Eternal, help us ever on our path of righteousness. You are so strong and we so weak, send us of Your precious strength, for, Lord, we aim to carry on."

M. Henry.

Нинішні часи.

— Слухайте, яж не можу приходити до вас день у день, щоби допоминатись у вас довгу!

— Правду кажете! Ось що... Може четвер буде для вас підхожий? Приходіть лише що четверга!

—o—

UKRAINIANS UNDER POLAND.

The Situation in Polissia.

A report was received of the latest Ukrainian-Polish clash.

This time in Polissia. This report says: — "Dated August 20th. There has been an uprising in Polissia. The Polish press is strictly censored regarding the happenings here, and the Ukrainian press, whenever it mentions this, is confiscated. The Headquarters of the rebels, who are hidden somewhere in the Polissian marshes, have issued several appeals to the population, in Ukrainian. Their number is not known but the number of Polish forces sent out against them is as follows.

1. Over 1,500 police, (from the whole of Wolhynia, the voivods of Lublin, Brest, Warsaw and Novogrodek).
2. Four detachments of cavalry, (two from Ostrog and two from Rowno).
3. Three incomplete regiments of infantry, (No. 50 from Kowel, No. 44 from Rowno, and No. 24 from Luck).
4. Frontier guards.
5. Four armoured cars.
6. Four aeroplanes.
7. Wireless and other technical detachments.

There has been no harvesting in this section as the fields have all been burned over. The villages are full of Polish soldiers who hang the Ukrainian population on the slightest provocation and without any guilt of any kind being necessary. On August 17th, twelve boys were hung, near the village of Povorsk. In the surrounding villages many people have been hung, a large number of whom were innocent of any wrongdoing whatsoever. Many floggings are reported daily. Please let the world know and send someone to see this barbarism and to count the hangings, many of them innocent people."

Before the war this territory was under Russia and for many years the Ukrainian population there were subjected to a systematic exploitation at the hands of the Russian Government. When the new state of Poland was erected, this Ukrainian territory and people were ceded to Poland. The Ukrainian population have been subjected to a far greater abuse and misrule than they ever were under Czarist Russia. During the past few years the Polish Government has closed, and in most cases totally destroyed, fifty-one (51) Ukrainian churches in this territory. Some of these churches had immense historical and artistic value, aside from their priceless value to the Ukrainian nation. In many instances the Ukrainian peasants were compelled to stand by helpless, while their churches were being destroyed, and to listen to the most obscene and vile insults being hurled at themselves and their religion.

The peasants are poor and land hungry. The Polish Government inaugurated its notorious "land reform" in this section, which gave the land not to Ukrainian peasants who had lived there for centuries, but to Polish military colonists. The colonists had not the slightest idea of agriculture and were only sent to this territory to increase there the Polish numbers. They were given all possible help by the Polish Government, in credits, schools, cooperate societies, etc. The Ukrainians not only received no help from the Polish Government, but when the Ukrainians living in East Galicia tried to help those in this territory by establishing schools, reading rooms, cooperative societies, etc., they were forbidden to do so. The Ukrainian peasants were taxed beyond all reason, and were compelled thus to carry all the burdens of a Polish citizen without receiving any of the privileges. When the Ukrainian parliamentary representatives, and their press, called the Polish Government's attention to the unfairness, and even danger, of this program, they were arrested and the newspapers confiscated. The result of this Polish policy is the present situation in Polissia.

Used and abused beyond human endurance, having lost all hope in the League of Nations doing anything to help them get even their just rights from Poland, apparently some of them have taken up arms. There is no question but that the ever present Soviet agents have made the most of the situation. It is very necessary at the moment for the Soviet Government to distract the attention of the Ukrainians within their borders from their own miserable plight and by what better way than to show how badly they are treated by Capitalistic Governments, such as Poland. At the same time furnish the Poles with their usual excuse that "all Ukrainians are Communists" and thereby give Poland a free hand to hang and flog at will, and colonize the balance of this territory with her own colonists.

(From the Ukrainian Bureau's, of London, Bulletin No. 14, September 12, 1932).

Лев Грельпоа.

НА ДНІ ВОДИ

Дві години по півночі. Якийсь юнак іде скоро до Сени. Блідий, волосся розбурхане, краватка розвязана.

Нараз зупинився, знов пішов кілька кроків, знову станув, а за хвилину-дві знову йде.

Глибоко зітхнув сумний юнак і сам до себе каже:

— Сесилія не хоче більше й бачити мене. Чи може бути більше нещастя на світі?

Ця, яку я так палко кохаю, без якої для мене нема життя ... Ах! То страшне!

Часом мені здається, що то сон. Та, на жаль, усе те справжня, жива правда! Ось лист від неї:

„Дорогий Павле!

Я чую, що люблю Тебе занадто. Коли оженишся, я вмру з болю та туги. Та щоби заощадити собі таку грізну смерть, мусимо зробити кінець нашому приятелюванню.

Тому не вийду на сходини, як я тобі обіцяла.

Цілую Тебе від щирого серця
Сесилія".

Цей лист перечитав я вже більше ніж двацять разів, уже знаю його напамять.

Це справжня, жива Сесилія, що пише мені цього листа. Знаю добре її письмо.

Я рішився зробити кінець моєму життю.

Скочу в Сену.

Ніч темна, на березі нема нікого, ніхто мене не побачить.

Щоби вода, може бути, не викинула мене живого на поверхню, привяжу до шиї цей камінь.

Так, тепер все готове.
Перехилімося через поручча.
Раз, два... три!
Прощай, Сесиліе, прощай!

На дні води.

Коропп: Боженьку! Що це нам паде на голову!

Перший коблик: Чоловік.

Пструг: Знову.

Другий коблик: Люди хіба ошаліли й самі вбиваються.

Лин: То ще ліпше! Чим більше таких помре, то тим менше буде рибалок!

Третій коблик: Не журіться, цей не е наш ворог.

Пструг: Як знаете?

Третій коблик: Коли чоловікови двацять літ, він не ловить риби, бо то занадто спокійна забава.

Щука: Дивіть, який то гарний хлопець!

Перший коблик: Лише не залюбіться в ньому.

Лин: Дивіть, як приглядається нам, наче не знае, де він знайшовся.

Юнак: Де я?

Лин: На дні води.

Юнак: Хто мені відповідае?

Перший коблик: Риби, всі добрі риби.

Юнак: І ви вмієте говорити?

Другий коблик: Чомуж би ні?

Пструг: Любий хлопче, будьте такі добрі та скажіть мені, що вас спонукало скакати в Сену?

Перший коблик: Може ви втратили маеток?

Юнак: Ще більше ніж це.

Всі: Отже що?

Коблик-фільософ: Я знаю, чому він покінчив з життям. То кохання сказало йому розпрощатися з життям.

Юнак: То правда. Одначе відкіля ви знаете це?

Коблик-фільософ: Бо я добре знаю людський рід. Я старий хитрун, який ще ніколи не дався заманити на вудку. Відколи жию, бачив я досить людей, які кінчали самогубством. Я, як великий приятель статистики, записував старанно причини такої смерти. Чоловік не скаче в воду, коли зубожіе. Коли втратить увесь свій маеток, усе таки надіється, що ще доробиться. Чоловік також не вбиваеться черєз те, як допустився злого. Одначе не вагаеться скочити коміть головою у воду задля жінки, яка його зрадила. Які то люди дурні!

Юнак (дуже сердитий): Таж слухайте, я гадаю, що...

Коблик-фільософ: Позвольте мені докінчити. Жінки не є ґеніяльніші від вас. Я нарахував, що на 10 жінок, які скачуть у воду, девять із них роблять це наслідком зломаного серця.

Перший коблик: У всіх місцевих часописах сказано про це в новинках.

Пструг: Це доказує, що жінки часом кохають.

Коблик: Дайте мені говорити. Вони роблять це із самолюбства. Вони шаліють, коли їх покине хлопець, який їм давав багато грошей.

Юнак: Це погана брехня.

Фільософ: Я знаю світ ліпше ніж ви.

Юнак: Моя Сесилія кохала мене щиро. Прочитайте лише, що вона мені писала.

Фільософ: Та прочитаймо (перечитав листа). І ви в це вірите? Гарно надула вас. Далебі, я не можу зрозуміти того, що всі хлопці такі: вони вірять у всякі небилиці, коли залюбляться в дівчині.

Юнак: Мені здається, що вони це до мене піете?

Фільософ: Може хочете жадати від мене сатисфакції? Слухайте, нещаснику! Чи ви маете ще яку родину?

Юнак: О так: братів, сестри також.

Фільософ: Чи ви не думали про біль, який ви заподіяли батькови, неньці й усім вашим, коли вони довідалися про вашу смерть?

Юнак: О, то правда.

Фільософ: І ви не подумали навіть і топитеся через такий підступ?

Юнак: Вона чудова! Подивіться лише на її фотоґрафію.

Фільософ: Не погана. Ах! Та чекайте, це лице виглядае мені якесь знайоме. Вже два дні, як ця красуня возиться по воді з хлопцями.

Юнак: Ви помиляетеся, то неможливе.

Фільософ: Ось ми тепер на місці, куди вона в місячну ніч звичайно плавае... Чую шум весла. Я певен, що то ця дівчина, яку ви любите. Ось я пізнаю її по голосі.

Юнак: Це крайня безсоромність.

Фільософ: Послухайте лише.

Сесилія (до якогось хвинтика): Дорогий приятелю, ви одинокий, якого я люблю.

Хвинтик: А чи то правда?

Сесилія: Присягаюся вам.

Хвинтик: А чи ви забули Павла?

Сесилія: Його, а хай там! То божевільний, він силував мене, щоби я всього відреклася. Я позбулася його вчора, написала йому, що мушу його покинути, бо боюся, що люблю його занадто.

Хвинтик: Та він мусів пізнати, що ви насміхаетеся з нього.

Сесилія: О, ні! На це він занадто дурний.

(Човен відплывае).

Фільософ: А що, чули ви?

Юнак (дуже схвильований): Я збожеволію, коли подумаю, що я через таку підлу людину кинувся в воду.

Коблик: То ви каетеся?

Юнак: О, так! Мій Боже! Ось уже душуся, а як дуже я хотів би жити.

Коблик: Коли вмієте плавати, можете виплисти на поверхню.

Юнак: Не вмію.

Коблик. То зле. Відвяжіть насамперед камінь, що ви його привязали собі до шиї. Вода сама викине вас на поверхню, а вже знайдеться рибалка, який вас виратує за тих пятнацять франків, що влада виплачує тому, хто виратує.

Юнак: Щиро дякую вам за добру раду, що ви дали мені її. Та що я міг би вам дати, щоби винагородити прислугу, яку ви мені отсе порадили?

Коблик: Нічого.

Юнак: А я рад би показати, що я не е невдячник.

Коблик: Коли так, то обіцяйте мені лиш одно...

Юнак: Усе обіцяю! Лише скоро.

Коблик: Обіцяйте мені, що більше ніколи не будете їсти кобликів.

Юнак: Присягаю.

Коблик: Бувай здоров, дурнику.

Юнак: Бувай здоров, мій спасителю.

(Павло пробудився і не пішов топитись).

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ЛАНКЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Василія Великого, від. 87, повідомляє, що триквартальний мітінг відбудеться в неділю, 9-го жовтня, в годині 1-ій пополудни, в галі парохіяльній при Еллікот ул. Буде триквартальне справоздання і інші важні справи до полагодження. Не явившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1 дол. — Микола Трояновський, предс.; Конст. Купер, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 102, повідомляє своїх членів, що місячний мітінг відбудеться в неділю, 9-го жовтня, зараз по Сл. Божій, в галі церковній при Вест 7-мій і Калидж ул. Проситься всіх членів прибути на цей мітінг, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени мусять вирівнати свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — М. Притуляк, предс.; Н. Бусько, секр.

ВЕСТ ПУЛМАН, ІЛЛ. Сестр. Рожд. Пр. Богородиці, від. 216, повідомляє місцевих і позамісцевих членниць, що річні збори відбудуться в неділю, 9-го жовтня, в годині 2-ій пополудни, в салі парохіяльній, 12205 [illegible] Евеню. Проситься всіх членниць явитись на збори, бо маємо дуже важні справи до полагодження. Довгуючі членниці мають вирівнати свої залеглости, щоби пізніше не нарікали, як будуть суспендовані. [illegible] здадуть справоздання за цілий рік. Не явившася членниця без доказу жадної причини, буде укарана після статута. — Анастасія Синицька, предс.; Текля [illegible], кас.; Катерина Шемердяк, секр.

ДІТРОЙТ, МИШ. Тов. Запорожська Січ, від. 75, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітінг відбудеться в неділю, 9 жовтня, в годині 1-ій пополудни, в галі де звичайно мітінги відбуваються. Справа важна, а іменно голосовання над реформою. Тож старайтесь прийти всі, а на мітінгу уряд відділу вам точно пояснить цю справу. Довгуючі члени нехай стараються вирівнати свої вкладки на цім мітінгу. — Василь Чмир, предс.; Ів. Ступецький, кас.; В. Тарас, секр.

БАВ[illegible]БРУК, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 34[illegible], повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що звичайний мітінг відбудеться в неділю, 9 жовтня, в годині 4-тій пополудни. Проситься прибути на час, щоби урядники все не чекали так довго на залеглости, бо хто завинив 2 місяці, а не [illegible] членів. Довгуючих проситься вирівнати свої [illegible] явиться на мітінг, той буде суспендований. — Т. Присташ, предс.; Як. Зезиняк, кас.; Гр. Геба, секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

СИРАКЮЗ, Н. И.

Протестаційне віче.

В неділю, дня 18. вересня, відбулося в нащій громаді протестаційне віче в справі кривавих подій у ліському повіті.

Віче проголосив о. Сидоряк у церкві й можна було надіятися, що галя Горожанського Клюбу буде переповнена, бо в нашій громаді є багато громадян з Лемківщини, а зокрема з ліського повіту.

Та на жаль було мале число тих, що походять з тої землі, де Ляхи катували наших братів. Не прийшли почути про ляцькі знущання над тими рідними селами, з яких вони вийшли.

Віче розпочав громадянин Лука Кіт, а перепроваджував його гром. Олекса Шмикалюк. Референтом був гром. Маліґловка, гість з Когос, Н. И. Бесідник візвав присутних віддати через повстання пошану жертвам ляцьких знущань, а потім переповів все те, що сталося на Полессю і в ліськім повіті. При кінці палкої одногодинної бесіди завізвав присутних до одного боевого протипольського фронту.

Микола Сичик, бувший Січовий Стрілець, гість з Геркімер, Н. И., сам родом з Лемківщини, сказав кілька простих, а таких сердечних слів, що прямо ллялися сльози всім тим, що слухали бесіди. Він то розповів теж про ті страшні переживання, які перебув, будучи в 1918 р. в польській неволі. Закінчив тим, що заявив, що хотів би ще діждатись тої щасливої хвилі, щоби міг знову стати з крісом у руках до боротьби з нашими ворогами.

Гром. Маліґловка обговорив ще справу протестаційних резолюцій, які відчитав тут уже рожденний Михайло Каній, а яні на внесення гром. Джеджуха принято одноголосно.

Добровільними жертвами зібрано $17.32.

Віче закінчено відспіванням національного гимну.

Д. Оринич і М. Гусяк, секретарі віча.

—o—

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Чи чули ви про Українців у Вунсакет?

Під повищим заголовком появилася стаття в „Америці" з дня 22 вересня, підписана о. Василем Трембою.

Не знаю, що подумав собі наш український загал, коли перечитав цей заголовок. Що це: кпини, чи що? Чиж наші брати, розкинені по цілій Америці, не чули про вунсакетську громаду? Чи може ми коли оставались позаду в маніфестуванню наших національних почувань? Чи не були ми завжди між першими, що відзивалися на всі поклики Рідного Краю? Чи не влаштовували ми маніфестацій проти наших ворогів? Чи не шанували своїх геніїв? Чи молодь наша не служить вірно ідеалам своїх батьків?

Ні. Ми чесно сповнюємо наші обовязки супроти рідного краю. І то від того часу, коли ще українська іміграція нічого не чула, що жиє на світі о. Трембa, бо про якусь народну його роботу, чи народну жертвенність то вже й не говорити.

Та о. Трембі не подобалося те, що ми зірвали з епископом Богачевським, бо хотіли бути господарями свого власного майна й своєї власної совісти. Це може о. Трембі не подобатися, але це не дає йому права представляти громаду в неправдивім світлі, навіть тоді, коли йому не вдалася його місія розбивання нашої громади. Громада, як здорове дерево, не хотіла злучитися з гнилою колодою. І це вільно громаді зробити.

І час уже залишити ті брехні, що громада розпочала боротьбу. Ніколи не було би боротьби, коли би справа віри була стояла вище земських дібр. А так громада переконалася, що духовній владі залежить саме головно на громадськім майні. Правда, що о. Трембa ще дуже молоденький, але це не виправдує його в незнанню дійсних обставин. Він хіба ще не цікавивсь українськими справами, коли почалася була церковно-народна боротьба в Америці. Але про те все може довідатися з газет, провіривши діяльність д-ра Назарука в Америці й еп. Богачевського.

І не лицює о. Трембі писати про наших громадян, що „одні присягали криво і кликали Бога на свого свідка, що брехня була правдою". Бож фактом є, що суд признав слушність тим, котрі на думку о. Трембі, „присягли криво". Пише о. Тремба, що „кривоприсяга виграла". Присягали і сторонники еп. Богачевського й о. Тремби і суд не прихилився до їх присяги. Когож тепер правно можна назвати кривоприсяжником? Чи того, що суд признав йому право, себто подавляючій більшости нашої громади, чи кількох одиницям, котрі присягали, але суд не дав віри їй присязі?

Каже о. Тремба, що має на те все „списані документи". Думаю, що вартувало би дати о. Трембі нагоду виступити з такими документами перед судом. Він наніс образу й американському судови, який на його думку, признав право „кривоприсяжникам".

Він наніс образу й громаді й тим чесним громадянам, що присягали, щоби боронити правду і народне добро. Він наніс образу й американському судови, який на його думку, признав право „кривоприсяжникам".

Я не знаю, чи наша громада возьметься повчити о. Трембу, що не можна воювати неправдою. Але одно певне, що його писанина скріпить нашу громаду і буде пророчистим доказом на те, що громада добре робить, що не хоче мати у себе таких апостолів правди, котрі воюють неправдою.

Громада наша не є розбита. Навпаки, розвивається гарно. І молодь гуртується. У вечірній школі маємо 135 дітей, а 50 у хорі „Боян". А священиків ми мали ріжних. Був і такий католицький священик, що не вмів похорону відправити, а реєнтий помагав, як міг, щоби ратувати ситуацію.

Та те все ми перебули. А тепер хочемо мати спокій у церкві й у громаді й далі чесно працювати для добра свого народа. А Ви, о. Тремба, не мішайтеся до наших справ, а робіть свою роботу і покажіть, що вмієте, скільки то людей зорганізуєте та скільки жертв зберете для рідного краю. Чесно конкуруймо з собою, але в праці, бо виписування наклепів на громаду не є працею і будовою, а тільки розбиванням і деморалізацією.

Григорій Кічак.

Дмитро Макогон.

АРИСТОКРАТ ДУХА.

Загальні збори „Української Бесіди". Сіль і мозок української суспільности повітового міста поділилися на відповідні гуртки й обговорювали всякі місцеві справи. Нараз від президіяльного стола, що стояв під стіною, понісся по салі голос дзвінка. Розмова нагло вривається. Всі звертають свої очі в сторону довгого стола, накритого зеленим сукном. За столом стоїть голова „Бесіди", високий державний службовик, пан Зарічний.

— Прошу панів сідати, починаємо збори.

Приявні заметушились і вже за кілька хвилин розсілися вигідно у своїх місцях та святочно гляділи на президію.

Збори почалися. Вони проходили по всім правилам доброго виховання. Після звідомлення виділу прийшла на чергу коротенька виміна думок. Усі бесідники ствердили корисну працю виділових і дякували їм за гарні успіхи. Вправді один промовець торкнувся, хоч і не зовсім ясно, і справи приняття нових членів, але цей маленький, незначний дисонанс не заколотив святочного настрою.

Перед вибором нового виділу дотеперішний довголітній голова дав знак, що хоче говорити. Всі вп'ялили свої очі в нього, а він, як лицар ясновельможний, стояв за столом і говорив:

— Тут упав один закид проти виділу, що він не хотів приймати деяких наших громадян у члени товариства. З цього приводу бесідник закинув виділови, точніше кажучи, мені, як голові, що під моїм проводом товариство прибрало аристократичний характер. Так, мої панове, це правда. Я аристократ, вправді не з роду — але я став аристократ духа. Як духовий аристократ, я пильно дбав про те, щоби наше товариство обєднувало в собі саме ядро українського громадянства і тимсамим було прикладом іншим товариствам щодо характерности, чесноти, простолінійности і всіх інших громадських прикмет. Як думаєте, панове, що моя тактика хибна, то осудіть мене!...

Стояв з піднесеним чолом, як олімпійський побідник, і вичивдиво дивився на приявних. Ясна річ, збори навіть не думали осуджувати свого голови: гураганом оплесків апробували тактику духового аристократа.

Коли втихомирилося на салі, голова продовжав свою промову дальше:

— Ще одно мушу вам оповістити, мої панове. При виборі голови й виділу прошу не брати мене в рахубу. Я ніякого вибору не прийму.

На салі велика консернація.. Зривається один член і просить слова.

— Пане голово, — говорить із залом, — я думаю, що ви в цей один нерозважний закид маєте від зборів повне задоволення. Тому в імени всіх приявних прошу вас: не зрікайтеся проводу товариства, яке завдяки тільки вашій особі так гарно розвивається!

Ще сильніший гураган оплесків. Голова повільно підноситься.

— Не в цьому річ, мої панове. Моє зречення має глибшу причину. Покищо — я виявити її не можу. Одначе заявляю другий і останній раз, що вибору не прийму і тому з цього приводу прошу навіть не зачинати балачок.

Слова шановного голови зимною струєю скропили всіх приявних. Ніхто не мав відваги промовляти ще раз в цій справі. Витворилося прикре, пригноблююче положення. Тому всі лекше відітхнули, коли один з місцевих авторитетів промовив:

— Так воно не йде, пане голово. Ми мусимо знати, чому ви зрікаєтеся проводу? Прошу це нам ясно сказати...

Голова помітно хвилюється. Всім так і здається: от-от і заплаче, сердега.

— Панове, — тремтячим голосом почав голова, — якщо ви конче бажаєте це знати, я вам скажу по щирости. Всі ми тут чейже одна родина. Скажу вам, але в заміну маю одно до вас прохання: про те, що ви вчуєте зараз від мене, не кажіть моїй дружині. Я хочу, щоби моя жінка про це ніколи не довідалася...

Цікавість електрикою пробігла по рядах. Всі настовбурчили вуха.

— Мої панове, — говорив дальше голова, — я вам виявлю одну тайну. Про неї вже знають мої найближчі приятелі, але загал не знає. Слухайте, мої панове: мене, саме в цьому місяці, поминули в аванс. Я певний: це сталося тому, що я головою „Бесіди". Щоб цього й на другий рік не було, я мушу... чейже ви мене розумієте.

Всі його аж надто добре розуміли, а всеж таки ідкий несмак, помішаний з соромом, розсіявся по салі і щипав язики та облича приявних членів.

Зарічного не вибрали більше головою: він залишився звичайним рядовиком.

Від цих зборів проминули повні чотири роки. І хоч Зарічний в тому часі дуже рідко показувався на „Бесіді", — всетаки зробили його передчасним емеритом.

І дали йому висуженицького самого службового бюра, на якому стояв ще чотири роки тому, будучи головою „Бесіди".

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ. (66)

Ману, маленька малпочка, сиділа на дереві, коли побачила в долині велике число Гоманґанів, що рухалися в напрямку Опару. Вона з цікавістю слідкувала їх рухи. Та коли побачила, що з людьми йдуть також великанські малпи Болгани, вона стала дуже неспокійною. Болгани були заклятими ворогами малих малп і нищили їх з більшою лютістю ніж люди. Тут уже малпочка не витримала й швиденько подалася до головного храму.

Там на подвірю жрець Каді та нова велика жрекиня готувалися принести жертву богови сонця. Кілька жерців та жрекинь стали довкола жертви, яку вони мали принести богови. Каді був дуже лютий на головну жрекиню, що вона не виконала свого обовязку, як належиться. Він вихопив у неї з рук ніж, і, розмахуючи ним, намірявся вбити жрекиню. Всі стояли навкруги, затаївши віддих, бо знали, що розлюченого Кадія ніщо не стримає.

Та тут несподівано в щілині стіни зявилася маленька малпочка Ману. Вона своїм переляканим криком спинила удар Кадія. Малпочка кричала на все подвіря храму: „Болгани! Болгани йдуть сюди! Їх багато, багато їх!" Це всіх уразило. „Чи правду ти говориш, Ману!?" — суворо запитав Каді. „Скільки їх?!" „Так, я кажу правду, Болганів багато, дуже багато. Їх стільки, як листя на деревах", швиденько відповіла схвильована малпочка.

Тоді Каді повернувся лицем до сонця, підніс свої руки догори й видав сильний голос. Він кричав так, що далеко його голос потряс мурами Опару. Йому відповіли також голоси сторожі. Тоді з ріжних закутин почали поспішно збігатися страшні й огидні мешканці Опару. Вони були узброєні в ножі та важкі киї. По наказу Кадія, поспішно повилазили на дерева й там поховалися, притаївшися в ріжних сторонах Опару, а особливо здовж його мурів.

—o—